

Жанрово-тематичне
розмаїття пісень
(суспільно-побутові:
козацькі, чумацькі,
кріпацькі, рекрутські та
солдатські, бурлацькі,
наймитські й
заробітчанські тощо).
Ідейно- художнє багатство
їх. Висловлювання відомих
людей про українські
народні пісні

СУСПІЛЬНО-ПОБУТОВІ ПІСНІ –

це ліричні твори, де, на відміну від епічних і ліро-епічних, на перший план виступає не сама оповідь про подію чи явище, а оцінка їх, почуття, які вони викликають.

ОСОБЛИВОСТІ ПІСЕНЬ:

- в основі пісень – масові суспільні явища;
- не пов'язані з конкретними історичними подіями;
- відсутня сюжетність чи подієвість;
- неоднорідні за тематичним спрямуванням;
- об'єднані ставленням до дійсності;
- відображають настрої та почуття народу;
- основна увага зосереджена на почуттях і роздумах героїв.

ВИНИКЛИ В XV–XVI СТОЛІТТЯХ ІЗ
ПОЯВОЮ КОЗАЦТВА

НАЙПОШИРЕНІШІ ТЕМИ КОЗАЦЬКИХ
ПІСЕНЬ:

- ПРОЩАННЯ З РІДНИМИ ТА ВІД'ЇЗД ІЗ ДОМУ;
- НОСТАЛЬГІЯ ЗА ДОМІВКОЮ;
- ЖИТТЯ В ПОХОДАХ;
- НЕБЕЗПЕКА ТА СМЕРТЬ, ЯКІ ЧАТУЮТЬ НА ГЕРОЯ В ПОХОДАХ.

У ЦИХ ПІСНЯХ ЗВЕЛИЧЕНО:

- ВОЛЮ;
- ВОЇНСЬКУ ЗВИТЯГУ;
- ПАТРІОТИЧНИЙ ДУХ;
- БЕЗСТРАШНІСТЬ;
- ВІДДАНІСТЬ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗВОЛЕННЯ;
- ОСПІВАНО КОЗАЦЬКУ СЛАВУ.

КОЗАЦЬКІ ПІСНІ

ЧУМАЦЬКИЙ ПРОМИСЕЛ ВІДОМИЙ
ЗДАВНА, ІЗ XV СТОЛІТТЯ. РОЗКВІТ
ЙОГО ПРИПАДАВ НА XVIII
– ПЕРШУ ПОЛОВИНУ XIX СТОЛІТТЯ.

ЧУМАЦЬКІ ПІСНІ

ЧУМАКИ ТОРГУВАЛИ ПЕРЕВАЖНО
РИБОЮ ТА СІЛЛЮ, ПО ЯКІ ЇЗДИЛИ НА
ВОЛАХ ДО БЕРЕГІВ ЧОРНОГО Й
АЗОВСЬКОГО МОРІВ І НА ДОН.

ЧУМАКУВАННЯ БУЛО ВАЖКОЮ Й
НЕБЕЗПЕЧНОЮ СПРАВОЮ. НА
ЦЕ РЕМЕСЛО ЗВАЖУВАЛИСЯ ТІЛЬКИ
ЛЮДИ З КОЗАЦЬКИМ ДУХОМ.
БЕЗВОДНІ ПІВДЕННІ СТЕПИ,
РОЗБІЙНИКИ, ХВОРОБИ – УСЕ ЦЕ
ЧАТУВАЛО НА МАНДРІВНИКІВ.

КРІПАЦЬКІ ПІСНІ

ОСТАТОЧНО КРІПАЦТВО В УКРАЇНІ
БУЛО СФОРМОВАНЕ 1873 РОКУ УКАЗОМ
КАТЕРИНИ ІІ.

КРІПАЦЬКІ ПОВИННОСТІ, ЧИСЛЕННІ
ПОДАТКИ, ПАНЩИНА, СТАВЛЕННЯ
УКРАЇНЦІВ ДО НЕЛЮДСЬКИХ УМОВ
ПІДНЕВІЛЬНОГО ЖИТТЯ – УСЕ ЦЕ
ВІДОБРАЗИЛОСЯ В ПІСНЯХ.

РЕКРУТСЬКІ ТА СОЛДАТСЬКІ ПІСНІ

У 1699 РОЦІ ЦАР ПЕТРО І ЗАПРОВАДИВ ДОВІЧНУ СОЛДАТСЬКУ СЛУЖБУ. ІЗ КІНЦЯ ХVІІІ СТОЛІТТЯ ЇЇ СКОРОТИЛИ ДО ДВАДЦЯТИ П'ЯТИ РОКІВ, ПІЗНІШЕ – ДО ДВАДЦЯТИ. ІЗ 1874 РОКУ, КОЛИ БУЛО ВВЕДЕНО ЗАГАЛЬНУ ВІЙСЬКОВУ ПОВИННІСТЬ, СЛУЖБА ТРИВАЛА СІМ РОКІВ.

ЛЕЙТМОТИВИ ПІСЕНЬ:

- ❑ НАРУГА НАД ЮНАЦЬКОЮ ДУШЕЮ;
- ❑ ВАЖКА ПРИМУСОВА СОЛДАТСЬКА СЛУЖБА;
- ❑ ПОВЕРНЕННЯ РЕКРУТА ДОДОМУ ХВОРИМ, МОРАЛЬНО СКАЛЧЕНИМ;
- ❑ СМЕРТЬ У ВІЙСЬКУ ЧИ В ДОРОЗІ;
- ❑ ШАХРАЙСЬКІ ЖЕРЕБКУВАННЯ ПІД ЧАС НАБОРУ;
- ❑ МАРНІ СПРОБИ ВІДКУПИТИ СИНА-ОДИНАКА, ЯКОГО ЗАБИРАЮТЬ У МАТЕРІ-ВДОВИ.

БУРЛАКАМИ СТАВАЛИ ЛЮДИ,
ЯКІ НЕ МАЛИ ВЛАСНОЇ ХАТИ,
ПОНЕВІРЯЛИСЯ ПО ЧУЖИХ ЗЕМЛЯХ,
ШУКАЮЧИ ЗАСОБІВ ДЛЯ
ПРОЖИТТЯ, КОЛИШНІ КОЗАКИ, А
ТАКОЖ УТІКАЧІ-КРІПАКИ.

БУРЛАЦЬКІ ПІСНІ

ЛЕЙТМОТИВИ ПІСЕНЬ:

- БІДУВАННЯ НА ЧУЖИНІ;
- ТУГА ЗА РОДИНОЮ;
- НАРІКАННЯ НА ЛИХУ ДОЛЮ;
- ТЯЖКА ПРАЦЯ;
- МІЗЕРНІСТЬ ТИМЧАСОВИХ
ЗАРОБІТКІВ,
- ЗЛИДНІ;
- ЖАЛЬ ЗА ЗМАРНОВАНИМИ
МОЛОДИМИ РОКАМИ.

НАЙМИТУВАННЯ
ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ З'ЯВИЛОСЯ
ПІСЛЯ СКАСУВАННЯ КРІПАЦТВА

НАЙМИТСЬКІ Й
ЗАРОБІТЧАНСЬКІ
ПІСНІ

ЛЕЙТМОТИВИ ПІСЕНЬ:

- ТУГА ЗА РОДИНОЮ;
- НАРІКАННЯ НА ДОЛЮ;
- ЖАЛЬ ЗА ЗМАРНОВАНИМ ЖИТТЯМ;
- ВАЖКА ПРАЦЯ, ЗА ЯКУ МАЙЖЕ
НІЧОГО НЕ ПЛАТЯТЬ, ХОЧ
ДОВОДИТЬСЯ ПРАЦЮВАТИ НАВІТЬ У
НЕДІЛЮ;
- ЖИТТЯ ТА ДОЛЯ ЗАРОБІТЧАН.

У НАЙМИТИ ЙШЛИ НЕ ЛИШЕ
ЧОЛОВІКИ, А Й ЖІНКИ. ВОНИ
ПРАЦЮВАЛИ ПОКОЇВКАМИ,
ШВАЧКАМИ, КУХОВАРКАМИ,
ПРАЛЯМИ, ВИКОНУВАЛИ РОБОТИ В
ПОЛІ

ПРОЧИТАЙТЕ І ПРОКОМЕНТУЙТЕ ПОДАНІ ВИСЛОВИ
ПРО ПІСНЮ. ОДИН ІЗ НИХ ЗАНОТУЙТЕ В ЗОШИТ.

- Народна пісня – духовне обличчя нації.
(А. Міцкевич)
- Українська пісня – це бездонна душа українського народу, це його слава. (О. Довженко)
- Народні пісні для України – все: і поезія, й історія, і батьківська могила. Пісні ці – народний літопис, живий, яскравий, сповнений барв, істини, який розкриває все життя народу. (М. Гоголь)
- Пісня – це коли душа сповідається. (Гр. Тютюнник)